

in tudi pri vladi je katoliška stranka izgubila silno mnogo. Iz gotovega vira vemo, da se v ministrstvih niso mogli nasmejati, ko so iz „Novic“ izvedeli, da ravno tista stranka, ki se je 14 dni poprej v „Slovenskem Listu“ zavzemala za to, da se celjski razredi preneso v Žalec in razširijo v popolno gimnazijo, zdaj to isto misel tako vehementno pobija, a nobena reč ne označuje bolje utisa, ki ga je napravilo postopanje katoliške stranke pri vladi, kakor beseda, ki jo je izrekla neka aktivna eksclenca o katoliški stranki: diese Herren sind ja nicht mehr ernst zu nehmen.

Nasprotno pa je napredna stranka v odločilnih in najodločilnejših krogih pridobila jako mnogo na ugledu in se jo danes sodi vse drugače, kakor še pred nekaj meseci.

In tako se je zopet izpolnila stara resnica: Allzuscharf macht schartig. Gospod dr. Šusteršič je hotel narodno-napredni stranki škodovati in jej je samo koristil!

Protest hrvaškega episkopata glede zavoda sv. Jeronima.

Opozicijski hrvaški časopisi prinesli so protest hrvaškega episkopata glede zavoda sv. Jeronima, ki ga je prebral in izročil svetemu očetu vrhbosanski nadškof dr. Stadler v Rimu, kamor je bil odšel o velikonočnih praznikih ter bil dne 3. aprila sprejet v zaslišanje pri papežu Leonu XIII. *2/4 pozoren na to*

V protestu se najprej omenja, kako se je bil razveselil ves hrvaški narod, ko je izvedel za vsebino breveja „Slavorum gentem“, v katerem se je zavod sv. Jeronima označil s pravim imenom „pro croatica gente“, a še huje se je razžalostil, ko se je čulo, da je sveta stolica popustila vsled diplomatskega delovanja Črni gori ter mesto pravega imena zopet upejajala stari naziv ilirski, ki je popolnoma zastarel in je dandanes brezmiseln. Nezadovoljstvo je med Hrvati bilo izpočetka tako veliko, da so že mnogi mislili na razkol, pa je zato prihitel v Rim, da ohrani pravico hrvaškega naroda pred papeževim prestolom, in da izprosi od svetega očeta, da ostane pri prvotnem svojem odloku glede hrvatskega imena, saj je čvrsto prepričan, da je sveta stolica izdala prvi svoj breve po zrelem razmišljanju, pa ga gotovo ne bi bila tudi nikdar spremenila, da se niso umešali v to zadevo življi, ki niso nič manje sovražni tudi sv. stolici, kakor hrvaškemu narodu.

V protestu se omenja, da avstrijska diplomacija gotovo ne bi bila nasprotna opozivu hrvaškega imena, da se ni umešala v stvar Črna gora, katera pa nima po jasno dokazanem pravu nobene pravice do tega zavoda, nego so do zdaj uživali duhovni iz barske nadškofije dobrote tega zavoda samo z dovoljenjem zakonitih gospodarjev. Zato so hrvaški škofje vpra-

šani po sv. stolici, kako bi se rešilo vprašanje glede zahtev Črne gore, privolili, da se poleg „pro croatica gente“ uvrsti še „et pro catholicis Serbis Archidioecesis Antibarensis“, kar bi bilo moralo zadovoljiti Črnogorce.

Toda sv. stolica je vkljub temu sklenila s Črno goro novo pogodbo, ter izbrisala hrvaško ime in uvedla ilirsko. S tem pa je obstanek zavoda sv. Jeronima še bolj kompromitiran, nego je bil do zdaj, pa bodo nastopile še večje težave, ko bi se hotel zares kdaj urediti, kajti pod temi okolnostmi ne bode hotel nobeden hrvaški duhovnik v Rim, če tudi bi ga silil tjakaj kateri škof. Prišlo je že tako daleč, ko bi sv. stolica ostala pri svojem sklepu, da se dovoli vse Črni gori, da se bode začelo nabirati darov za nov zavod v Rimu, kateremu ne bode mogel nobeden zabraniti, da se ne zove hrvaški. Hrvati bodo tedaj raje sedanji svoj zavod sv. Jeronima izgubili, nego pa popustili, da se izbriše njihovo ime.

Stvar je dandanes že preveč poznata, da sovražniki Hrvatov, posebno pa Madžari, napenjajo vse svoje sile, da vzemo Hrvatom in vsem njihovim stvarim in ustanovam hrvaško ime, pa ker niso dosegli, da se zavod sv. Jeronima imenuje s kakšnim eksotičnim imenom, so izposlovali, da se imenuje ilirski, katero ime pa ne pomeni dandanes nič, samo da se ne pokaže hrvaško ime, katero bi najraje na vsak način zatrli.

Potem se v protestu še enkrat prosi v imenu vseh hrvaških škofov, da sveti oče izkaže pravico hrvaškemu narodu, pa da se sme vsaj v Rimu, kjer najdejo vsi narodi obrambo, imenovati s pravim svojim imenom, kakor je bil že iz početka imenovan, „pro croatica gente“.

Sedaj priobčujejo nekateri listi tudi že odgovor sv. očeta na ta ugovor hrvaških škofov, ki ga je izročil sarajevski nadškof dr. Stadler. V tem odgovoru, ki kajpada še ni potrjen od avtentične strani, bi bil sv. oče najprej izrekel svoje obžalovanje nad Hrvati, da nameravajo radi tako malenkostne stvari odreči se cerkvi svojih pradedov. Ta korak bi pokazal, da je njih vera slaba in površna, kar bi bilo zelo obžalovati. Potem je pa neki dejal s povzdignjenim glasom: „Večkrat sem že pokazal, da ljubim hrvatsko ljudstvo, in kako zelo mi je pri srcu. Za to svojo ljubezen sem podal že tudi obilo dokazov, in ga blagoslavljam iz celega srca. Ravno vsled tega pa menim, da bi ne bilo pametno, da se mi obtežuje moj položaj, mesto da se me oprostijo neprijetnosti, ki sem jih moral prenašati skozi osem mesecev. Odločil sem se, da ničesar več ne spremenim; naj ostane pri starem imenu, ker to vendar ničesar ne preminja na stvari sami“.

Po tem odgovoru dr. Stadler z ostalimi hrvaškimi škofi za zdaj ni uspel. A kdo bi mogel verjeti, da bi sploh mogel kaj doseči pod takšnimi okolnostmi, v kakoršnih se zdaj nahaja vsa ta zadeva!

Kotorej razvolon fugajo v tem stvar sami hrvaški škofje.

V ugovoru je dobro označeno stališče, katero so zavzeli proti Hrvatom Madžari, ki imajo v naši državi prvo besedo, in pa Črna gora, ki se hoče na račun Hrvaške razširiti s pomočjo Italije. Za Hrvate je sedaj položaj jako nepovoljen in rešitev tega vprašanja morajo prepustiti bodočnosti. Vsi pravi hrvaški časopisi zato tudi o tej zadevi sodijo trezno, a vsi omenjajo velikih zaslug episkopata, ki se je tako odločno zavzel za hrvaški narod. Hrvati imajo za zdaj jedino svoje prave zastopnike in branitelje v svojih škofih, ki se ne boje povedati resnice na pravem mestu, če tudi jih zato preganjajo. Hrvaški časopisi pravijo:

V hrvaškem episkopatu smo iznovič spoznali svojega odločnega in narodnega pobornika, ki zna povedati moško besedo za obrambo hrvaškega imena. In ta forum je še vedno svetovni, univerzalni, in beseda hrvaškega episkopata se bo slišala po celem katoliškem svetu. Tako se kaže v svetu hrvaški „klerikalizem“. Jak v veri, jak v narodnosti. V slabem narodu ne more biti niti vera jaka.

Tako piše „Obzor“, ki je najostreje obsodil Madžare in posebno še Črnogoro, za katero so Hrvati bili vedno oduševljeni, a posebno še za sedanjega kneza, katerega slika je visela po tolikih hrvaških hišah. In zdaj? Ta med Hrvati tako priljubljeni knez je povrnil to ljubezen in ponižnost z zvezo z največjim protivnikom hrvaštva, z Madžari, samo da se zatre hrvaško ime. Hrvatje zdaj pač dobro vidijo, kakšna je srbska politika.

To so zares žalostne prikazni na slovanskemu jugu, a Hrvatje zdaj tudi v svojej politiki ne morejo računati na podporo niti pri svojem bratu Srbinu, ki ga je v tem važnem vprašanju tako grdo prevaril. Prav ima zato hrvaški narod, da se je oklenil v tem neugodnem položaju svojega episkopata, ki stoji kakor en mož za svoj narod ne samo doma, nego tudi pred zunanjim svetom. V slogi je rešitev. Naj bo ves narod tako složen v obrambi svojih pravic, kakor so hrvaški škofje pokazali svojo jedinstvo pri tej priložnosti, pa bode zmaga gotovo prej ali kasneje tudi na njegovi strani.

Politični pregled.

Notranji položaj je že nekaj časa sem konstantno kritičen in to iz dveh razlogov: 1. vsled tega, ker so se parlamentarne razmere zasukale neugodno za ministrstvo in 2. vsled tega, ker mej dunajsko in mej budimpeštansko vlado zopet ni bilo mogoče doseči soglasja niti glede skupnega carinskega tarifa, ki je podlaga mejnarodnim trgovskim pogodbam, niti glede nagodbe. Ministrski predsednik je bil zadnje dni opetovano v avdijenci pri cesarju in v obče se misli, da pride do krize, ker iz lepa obstoječega nasprotja mej dunajsko in mej peštansko vlado skoro ne bo premostiti. Pa tudi parlamentarni položaj je postal tak, da skoro ni misliti na poravnanje. Nemški nacionalci so razbili nemško „Gemeinbürgerschaft“ in nastopili proti vladi pot opozicije. Kot pretveza jim služi odklonitev Stürgkhove resolucije glede celjskih razredov, pravi vzrok pa je ta, da so sploh z vlado nezadovoljni. Za

vlado je ta prememba jako neugodna. Dokler so bili nemški nacionalci v zvezi z drugimi nemškimi strankami in so vlado podpirali, je ta imela v parlamentu za vse slučaje vendar svojo večino, kajti na Poljake je vedno lahko računala, sedaj pa to ni več, in v tem tiči za vlado nevarnost, da ne bo mogla parlamentarno vladati.

Državni zbor. — V dosedanjih povelikonocnih sejah je poslanska zbornica rešila proračun naučnega ministrstva in začela razpravo o proračunu finančnega ministrstva. Pri proračunu naučnega ministrstva je bila jako živahna razprava o ljudskem šolstvu. V sredo se je vršila volitev delegacije in kvotne deputacije. Za Kranjsko je bil izvoljen v delegacijo dr. Šusteršič, v kvotno deputacijo pa Povše.

Sarajevski nadškof Stadler je poslal papežu nekako „predstavko“ v zadevi sv. Jeronima. V tej predstavi je ostro prijel Madžare radi česar je bil v ogrskem državnem zboru velik vihar. Naučni minister Wlassics je pri tisti priliki povedal, da je cesar nadškofa Stadlerja zopet pustil izreči grajo. Kakor znano, se je nadškofu Stadlerju že jedenkrat izrekla taka graja.

Balkan. — Z Balkana prihajajo najrazličnejše, čestokrat direktne si nasprotujoče vesti, katerih ni mogoče kontrolirati. Iz vseh je razvidno le to, da je v turških provincijah zavlada popolna anarhija, vsled česar se čuje tudi mnenje, da bodo Avstrija, Italija in Črna gora skupno prevzele nalogo, napraviti mir in red.

Rusija. — Že dlje časa sem se kaže vse bolj, da je socialna revolucija v Rusiji postala skoro neizogibna. Vlada zamore le z največjo krutostjo zatirati čedalje pogosteje in v čedalje večjem obsegu pojavljajoče se revolte. Tudi atentati na visokostojee državne funkcionarje se ponavljajo vedno česče. Tako se je zgodil pred kratkim že tretji atentat na moskovskega policijskega ravnatelja, v torek opoldne pa je bil v Petrogradu umorjen minister notranjih del Sipjagin. Ustrelil ga je visokošolec Bolšanov, ki je bil lani zaradi udeležbe pri dijaških nemirih v Kijevu kaznovan.

Belgija stoji pred revolucijo, ki grozi nastati vsled tega, ker klerikalna vlada neče privoliti v to, da bi se uvedla jednaka volilna pravica. Sedaj imajo nekateri po jeden, nekateri po dva, nekateri po tri glasove. Delavci imajo samo po jeden glas, dasi je Belgija vseskoz industrijalna država in so prav industrijalni delavci jedro prebivalstva. Ako bi se uvedla jednaka volilna pravica, bi delavci seveda dobili večino v parlamentu in zato se klerikalci upirajo njihovi zahtevi. Zdaj so delavci uprizorili generalni štrajk. Minoli teden so se primerili v Bruselju že veliki izgredi, sedaj pa groze socialisti kar očitno, da poskusijo svojo srečo s silo. Prihodnji dnevi postanejo lahko kaj kritični za vso Belgijo.

Vojna v južni Afriki se menda res bliža svojemu koncu, kajti mej Buri in Angleži se vrše prav resna mirovna pogajanja. Burski voditelji so zbrani v Pretoriji in se tam dogovarjajo z angleškimi pooblaščenici radi mirovnih pogojev.

Obrtnija.

Naši denarni zavodi.

III. Mestna hranilnica v Idriji.

Iz poročila za lansko leto posnamemo naslednje podatke:

V kljub neugodnim denarnim razmeram, ki so trajale skoraj celo preteklo leto in ki so se šele proti koncu leta 1901. le neznatno izboljšale, dosegla je naša hranilnica v preteklem letu vendar-le prav lep